

Sygn. akt IV KKN 211/97

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2001 r.

Sąd Najwyższy w Warszawie - Izba Karna na rozprawie w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN Feliks Tarnowski

Sędzia: SN Jacek Sobczak

SSO del. do SN Marek Pietruszyński (spr.)

Protokolant: Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Stefana Szustakiewicza

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2001 r.

sprawy **A. K.**

oskarżonej z art. 25 f ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) w zw. z art. 58 d.kk

z powodu kasacji, wniesionej przez obrońców oskarżonej

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w K.

z dnia 23 grudnia 1996 r., sygn. IV Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 16 września 1996 r., sygn. II K [...]

- 1) uchyła zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 września 1996 r. i oskarżoną A. K. uniewinnia od popełnienia zarzucanego jej czynu,**
- 2) koszty procesu w sprawie przejmuje na rachunek Skarbu Państwa,**
- 3) zarządza zwrot na rzecz A. K. uiszczonej opłaty kasacyjnej w kwocie 300 zł.**

U Z A S A D N I E N I E

A. K. została oskarżona o to, że w okresie od dnia 28 lutego 1994 r. do 30 czerwca 1994 r. w K., działając w warunkach przestępstwa ciągłego, jako Prezes Zarządu Spółki z o.o. H. [...] przeprowadzając transakcje gotówkowe na łączną kwotę 71.360 zł przekroczyła wbrew przepisom ustawy kwotę 3.000 ECU w obrocie handlowym z [...] „K.” Spółka Cywilna, a w szczególności:

- realizując fakturę VAT Nr [...] z dnia 28 lutego 1994 r. opiewającą na kwotę 10.980 zł poprzez zapłatę gotówką w dwóch ratach, a to dnia 18 marca 1994 r. kwoty 5.000 zł i w dniu 29 kwietnia 1994 r. kwoty 5.980 zł spowodowała przekroczenie kwoty 7.140 zł, będącej równowartością 3.000 ECU,
- realizując fakturę VAT Nr [...] z dnia 24 kwietnia 1994 r. opiewającą na kwotę 12.200 zł poprzez zapłacenie gotówką w dwóch ratach, a to w dniu 25 kwietnia 1994 r. kwoty 6.200 zł i w dniu 13 maja 1994 r. kwoty 6.000 zł spowodowała przekroczenie kwoty 7.464 zł, 30 gr będącej równowartością 3.000 ECU,

- realizując fakturę VAT Nr [...] z dnia 30 kwietnia 1994 r. opiewającą na kwotę 15.860 zł poprzez zapłatę gotówką w trzech ratach, a to, w dniu 23 maja 1994r. kwoty 6.000 zł, w dniu 30 maja 1994 r. kwoty 5.500 zł, i w dniu 16 czerwca 1994 r. kwoty 4.360 zł, przekroczyła w obrocie gotówkowym kwotę 7.464 zł, 30 gr będącą równowartością 3.000 ECU,
- realizując fakturę VAT Nr [...] z dnia 5 maja 1994 r. opiewającą na kwotę 9.140 zł poprzez zapłatę w dwóch ratach, a to w dniu 16 czerwca 1994 r. kwoty 4.640 zł i w dniu 29 czerwca 1994 r. kwoty 4.500 zł przekroczyła w obrocie gotówkowym 7.598 zł, 40 gr będącą równowartością 3.000 ECU
- realizując fakturę VAT Nr [...] z dnia 30 czerwca 1994 r. opiewającą na kwotę 23.180 zł poprzez zapłatę gotówką w czterech ratach, a to w dniu 2 lipca 1994 r. kwoty 2.300 zł, w dniu 11 lipca 1994 r. kwoty 6.600 zł, w dniu 18 lipca 1994 r. kwoty 8.600 zł, oraz w dniu 23 lipca 1994 r. kwoty 5.680 zł przekroczyła w obrocie gotówkowym kwotę 7.758 zł, 30 gr będącą równowartością 3.000 ECU- to jest o czyn z art. 25 f ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41 poz. 324 ze zm.).

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 września 1996 r. (sygn. akt II K [...]) oskarżona została uznana za winną popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia tj. występku z art. 25 f ustawy o działalności gospodarczej i wymierzono jej 15.000 zł grzywny.

Od tego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonej zarzucając wyrokowi obrazę prawa materialnego w szczególności niewłaściwą interpretację przepisu art. 25 f ustawy o działalności gospodarczej poprzez nie wskazanie różnicy między zobowiązaniami wynikającymi z umowy o dzieło, a rachunkami (fakturami) za te umowy i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez

uniewinnienie oskarżonej od popełnienia zarzucanego jej aktem oskarżenia czynu.

Sąd Wojewódzki w K. wyrokiem z dnia 23 grudnia 1996 r. (sygn. akt IV Ka [...]) utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od tego wyroku sądu odwoławczego kasację wnieśli obrońcy oskarżonej. W kasacji zarzucono po pierwsze naruszenie konstytucyjnej zasady równości wobec prawa poprzez uregulowanie w ustawie odmiennych sankcji za ten sam czyn dla osób prawnych i podmiotów gospodarczych osobowości takiej nie posiadających. W konkluzji tego zarzutu wnieśli o przyjęcie, że oskarżona nie popełniła czynu zabronionego skoro popełnienie takiego samego czynu przez inny podmiot nie stanowi przestępstwa. Po drugie zarzucono w kasacji rażące naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 25 f ustawy o działalności gospodarczej oraz błędną wykładnię pojęć „rachunek” oraz „zobowiązanie” w rozumieniu kodeksu cywilnego. Nadto, po trzecie zarzucono rażące naruszenie prawa polegające na skazaniu oskarżonej za czyn nie objęty aktem oskarżenia oraz rażące naruszenie przepisu art. 406 § 2 k.p.k. przez nie rozważenie wszystkich zarzutów apelacji. W konkluzji tych kolejnych zarzutów kasacji obrońcy oskarżonej wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna tylko w zakresie kwestionującym odpowiedzialność karną oskarżonej za czyn określony w art. 25 f ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 z późn. zm.). Co prawda autorzy kasacji w kontekście tego zarzutu odwołali się do naruszenia postanowienia Konstytucji RP dotyczącego zasady równości wobec prawa, która nie znajduje zastosowania w tej sprawie, to jednak istota przytoczonego na wstępie zarzutu, nawiązywała wprost do zasad odpowiedzialności karnej

określonych w art. 1 k.k. z 1969 r. Wobec tego należało stwierdzić, że rozważenie tego zagadnienia na gruncie przepisu prawa karnego, pomimo nie wskazania tego przepisu w kasacji nie stanowiło przekroczenia jej przedmiotowych granic. Uwzględnienie wskazanego wyżej zarzutu eliminowało potrzebę rozważenia pozostałych zarzutów kasacji. Wracając do zasadniczego zarzutu kasacji wskazać należało, że w okresie objętym aktem oskarżenia obowiązek dokonywania rozliczeń w drodze bankowego obrotu bezgotówkowego nałożony został na podmioty gospodarcze, które nie zostały określone w ustawie, a w przepisach pozaustawowych. Ustawa o działalności gospodarczej, znowelizowana została ustawą z dnia 16 grudnia 1993 r. (Dz. U. Nr 134, poz. 646), która rozszerzyła obowiązki podmiotów obrotu gospodarczego do posiadania rachunku bankowego i dokonywania transakcji określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1, za pośrednictwem tego rachunku. Ustawa ta wprowadziła również sankcje karne dla osób naruszających powyżej wskazane obowiązki nie określając jednak samodzielnie i w sposób wyczerpujący kręgu podmiotów zobowiązanych (art. 3 ustawy). Krąg podmiotów gospodarczych zobowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych i gromadzenia oraz wydatkowania środków pieniężnych za pośrednictwem rachunku bankowego został w sposób pełny określony w ustawie z dnia 28 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 212, poz. 91), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1995 r. Ustawa wprowadziła obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dla podmiotów prawa handlowego (min. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością). Przed wejściem w życie tej ustawy w przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością a takim podmiotem handlowym była spółka kierowana przez oskarżoną obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych regulowały przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 1989 r. w sprawie prowadzenia ksiąg handlowych przez niektóre grupy podatników

(Dz. U. Nr 43, poz. 238, Nr 72, poz. 429 i z 1990 r. Nr 40, poz. 231), które zostały uchylone rozporządzeniem Ministra Finansów z 15 stycznia 1991 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości (Dz. U. Nr 10, poz. 35), a zatem przepisy zamieszczone w akcie o podstawowym charakterze (por. Tadeusz Sojka-Kodeks Handlowy, Komentarz według Maurycego Allerhanda i orzecznictwo Sądu Najwyższego, Zielona Góra 1994 str. 170). Do czasu określonego w akcie oskarżenia zakres podmiotowy tego obowiązku nie został ustawowo określony. Z kolei w przypadku podmiotów gospodarczych zobowiązanych do prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów, zakres podmiotowy tego obowiązku został określony w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 15 grudnia 1992 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz. U. Nr 99, poz. 496). Do tej grupy podmiotów gospodarczych co do zakresu ich odpowiedzialności karnej w trybie przepisów karnych (art. 25 e-h) omawianej ustawy o działalności gospodarczej odniósł się w swoim orzeczeniu z dnia 26 kwietnia 1995 r., sygn. K 11/94 Trybunał Konstytucyjny podnosząc, że przepisy te naruszają bezwzględną wyłączność ustawy w określaniu znamion czynów karalnych. Zdaniem składu orzekającego w tej sprawie odniesienie toku rozumowania Trybunału Konstytucyjnego zawartego w powyżej wskazanym orzeczeniu, w zakresie wykładni przepisów karnych (art. 25 e-h) zamieszczonych w ustawie o działalności gospodarczej, do podmiotów prawa handlowego, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, których obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych przed 1 stycznia 1995 r. znajdował podstawę w przepisach o podstawowym charakterze, implikowało twierdzenie o naruszeniu również w przypadku tych podmiotów gospodarczych zasady określoności czynu karnego w ustawie. Tak więc oskarżona A. K. nie podlegała odpowiedzialności karnej na podstawie art. 25 f ustawy o działalności

gospodarczej i w tej sytuacji skazanie jej nastąpiło z rażącym naruszeniem zasady- *nullum crimen sine lege*- określonej w art. 1 k.k. z 1969 r.

Podzielając zasadność zarzutu kasacji należało uchylić orzeczenia obu sądów i uniewinnić oskarżoną od popełnienia przypisanego jej czynu.

Orzeczenie o kosztach znajduje podstawę w art. 632 pkt 2 k.p.k.

Przewodniczący: SSN (Felix Tarnowski)

Sędziowie: SSN (Jacek Sobczak)

SO del. do SN (Marek Pietruszyński)